Lakivaliokunnalle

AMNESTY INTERNATIONAL

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 5860 440 F: 09 5860 4460
E: amnesty@amnesty.fi W: www.amnesty.fi

AI FI 17/2016 10.5.2016

Amnesty Internationalin vastaus lakivaliokunnan lisäselvityspyyntöön asiassa HE 32/2016 vp

Amnesty International kiittää mahdollisuudesta toimittaa lisäselvityksen lakivaliokunnalle otsikkoasiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

1. Pyydetään arvioimaan hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Yhdenvertaisuusnäkökulmasta hallituksen esitys on ongelmallinen erityisesti kahdesta syystä. Ensinnäkin esityksessä ehdotetaan poikkeamista hallintolainkäyttölain yleisistä valitusajoista. Se asettaa turvapaikanhakijat ja ulkomaalaiset eriarvoiseen asemaan verrattuna muihin. Toiseksi oikeusavun rajaaminen ensimmäisessä asteessa asettaa turvapaikanhakijat eriarvoiseen asemaan hallintomenettelyssä siksi, ettei turvapaikanhakijoilta voi edellyttää sitä, että he tuntevat Suomen hallintomenettelyitä tai tietävät riittävissä määrin omista oikeuksistaan.

Amnesty International kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä 32/2016 vp lainkaan käsitellä Suomen ihmisoikeusvelvoitteita. Siten esityksen vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjintään ovat täysin jääneet arvioimatta.

2. Pyydetään arvioimaan yleisten oikeusaputoimistojen osaamista turvapaikka-asioissa.

Amnesty Internationalilla ei ole tarkkaa tietoa oikeusaputoimistojen osaamisesta yleisesti tai erityisesti turvapaikka-asioissa. Amnesty International ei toimi turvapaikanhakijoiden avustajana turvapaikkamenettelyssä mutta ajoittain saatamme laatia turvapaikanhakijoiden puolesta lausuntoja, jotka toimitetaan maahanmuuttovirastolle tai tuomioistuimiin osana turvapaikanhakijan todistelua. Lausunnoissa vertaamme turvapaikanhakijan tilannetta Amnesty Internationalin laatimiin raportteihin turvapaikanhakijan lähtömaan ihmisoikeustilanteesta. Turvapaikkamenettelyssä avustaminen edellyttää laajaa asiantuntemusta kansainvälisestä oikeudesta, EU-oikeudesta, ihmisoikeuksista ja erityisesti pakolaisoikeudesta yhtäältä omana oikeudenalaan ja toisaalta pakolaisoikeudesta osana esimerkiksi EU-oikeutta. Se edellyttää myös jatkuvaa perehtymistä eri kansainvälisten tuomioistuinten ja valvontamekanismien tulkintaan edellä mainituista oikeudenaloista. Suomessa on Pakolaisneuvonta ry:n lisäksi vain muutama pieni asianajotoimisto, jotka ovat perehtyneet edellä mainittuihin oikeudenaloihin. Näiden toimijoiden asiantuntemus pohjautuu jopa vuosikymmenien kokemukseen pakolaisoikeudesta. Amnesty International pitää siksi epätodennäköisenä, että sellaiset oikeusaputoimistot, joissa ei aiemminkaan ole hoidettu turvapaikka-asioita, omaisivat tällä hetkellä riittävästi

asiantuntemusta pakolaisoikeudesta. Riittävän asiantuntemuksen kehittäminen edellyttäisi laajaa ja jatkuvaa koulutusta edellä mainituista oikeudenaloista. Tästä ei ole mitään mainintaa hallituksen esityksessä.

5. Ulkomaalaisten säilöönottoa koskevien asioiden osalta pyydetään arvioimaan ulkomaalaisen läsnäolopakkoa säilöönottoasian uudelleenkäsittelyssä.

Amnesty International pitää hyvin tärkeänä sitä, että ulkomaalaisen säilöönottoa koskeva automaattinen uudelleenkäsittely käräjäoikeudessa säilytetään sellaisena kuin se on nykyisellään kirjattu ulkomaalaislakiin. Säilöönotto on vapaudenmenetys, joka johtuu ainoastaan hallinnollisista syistä, eikä sille ole siis mitään rikosoikeudellista perustaa. Tästä syystä on hyvin tärkeää, että säilöönoton syyt ja edellytykset arvioidaan perusteellisesti koko säilöönoton keston ajan. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut Chahal v. UK tuomiossa, että säilöönotto maasta poistamisen turvaamiseksi on oikeudellisesti perusteltua ainoastaan ja vasta siinä vaiheessa kun säilöön otetun henkilön maastapoistamista valmistellaan tosiasiallisesti. Amnesty International katsoo, ettei ole riittävää, että säilöönottopäätöksen tehnyt viranomainen (poliisi tai rajavartiolaitos) itse arvioi päätöstä vaan sen tulisi automaattisesti ja säännöllisesti olla käräjäoikeuden arvioitavana. On myös huomionarvoista, että niissä tilanteissa joissa säilöön otettu henkilö on sijoitettu poikkeuksellisesti poliisivankilaan säilöönottoyksikön sijaan, käräjäoikeus arvioi myös putkaan sijoittamista koskevan asian. Koska säilöön otetun sijoittaminen putkaan on kansainvälisten velvoitteiden vastaista, edellyttää putkaan sijoittamista koskeva päätös erityistä arviointia.

Kunnioittavasti

Susanna Mehtonen
Oikeudellinen asiantuntija
Amnesty International Suomen osasto